

ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ НАН БЕЛАРУСІ
МІЖНАРОДНЫ ДЗЯРЖАЎНЫ ЭКАЛАГІЧНЫ ІНСТЫТУТ
ІМЯ А. Д. САХАРАВА БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА ўНІВЕРСІТЭТА
ГЛЫБОЦКІ РАЁННЫ ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ
РЫМА-КАТАЛІЦКІ КАСЦЁЛ У БЕЛАРУСІ

Серыя «Беларусь і Эдвард Вайніловіч»

БЕЛАРУСЬ, ГЛЫБОЦКІ КРАЙ І ЭДВАРД ВАЙНІЛОВІЧ

*Матэрыялы
навукова-практычнай канферэнцыі*

г. Глыбокае, 25 верасня 2020 г.

Мінск
«ІВЦ Мінфіна»
2020

УДК [94(476)+929Вайніловіч](082)
ББК 63.3(4Бел)я43
Б43

Серыя заснавана ў 2016 годзе

Рэдакцыйная калегія:

А. А. Каваленя (наук. рэд.), *Н. В. Анофранка*,
В. В. Даніловіч, *У. М. Завальнюк*, *В. Л. Лакіза*, *Н. Я. Новік*,
У. С. Пуцік (адк. рэд.), *А. У. Унучак*

Рэцэнзент:

доктар гістарычных навук,
прафесар *У. В. Тугай*

Беларусь, Глыбоцкі край і Эдвард Вайніловіч :
Б43 матэрыялы навукова-практычнай канферэнцыі, г. Глыбокае, 25 верас. 2020 г. / Ін-т гіст. НАН Беларусі; рэд. кал. : А. А. Каваленя (наук. рэд.) [і інш.]; У. С. Пуцік (адк. рэд.). — Мінск : ІВЦ «Мінфіна», 2020. — 460 с. — (Серыя «Беларусь і Эдвард Вайніловіч»).

ISBN 978-985-880-085-7.

У зборніку змешчаны даследаванні беларускіх навукоўцаў, спецыялістаў па гісторыі Беларусі другой паловы XIX — першай трэці XX ст., прысвечаныя выдатнай асобе, рэфарматару, патрыёту сваёй Айчыны Эдварду Вайніловічу (1847–1928), а таксама Глыбокаму і Глыбоцкаму краю. На фоне гістарычных падзей як у Беларусі, так і за яе межамі адлюстраваны важнейшыя вехі з жыцця і дзейнасці нашага земляка.

Адрасуецца вучоным, выкладчыкам устаноў вышэйшай адукацыі, настаўнікам школ, краязнаўцам і ўсім тым, хто зацікаўлены ў вывучэнні амаль забытых старонак з гісторыі нашай Бацькаўшчыны.

УДК [94(476)+929Вайніловіч](082)
ББК 63.3(4Бел)я43

ISBN 978-985-880-085-7

© Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2020
© Афармленне. УП «ІВЦ Мінфіна», 2020

Уладзімір Пуцік, Віталь Фамін

Права і свабоды чалавека ў праграмных дакументах асноўных палітычных партый і рухаў Расіі ў пачатку XX ст..... 344

Станіслаў Рудовіч

Дзісенска-Глыбоцкі край у віхуры войн і рэвалюцый (1914–1921 гг.) 351

Алена Дашкевіч

Глыбоцкі край ў гады польска-савецкай вайны (1919–1921 гг.).. 370

Вікторыя Булатая

Адлюстраванне канфесійнага становішча на Віленшчыне ў матэрыялах праваслаўнага часопіса «Царква і народ» (1932–1933)..... 382

Павел Булаты

Турыстычныя маршруты Віленшчыны міжваеннага часу (па матэрыялах выдання «Przewodnik turystyczny po Wileńszczyźnie i Nowogródzczyźnie», 1934 г.) 391

Аксана Бабіч

Традыцыйныя ўяўленні беларусаў, звязаныя з выкарыстаннем лясных рэсурсаў (XX – пачатак XXI ст.)... 405

Антон Довнар

Туристический и паломнический комплекс в д. Мосар как памятник историко-культурного наследия Витебской диоцезии..... 417

Эвеліна Русецкая, Андрэй Унучак, Наталля Анофранка, Дзмітрый Дзенісюк, Андрэй Бакуновіч, Анастасія Драгун, Яўгенія Зяноўка, Юрый Гецэвіч

Вядомыя мясціны Глыбоцкага краю ў аўдыягідзе KrokApp 422

Ілья Бутов

Замогильская Проща и ее чудотворный камень 429

Звесткі пра аўтараў..... 451

*Эвеліна Русецкая, Андрэй Унучак, Наталля Анофранка,
Дзмітрый Дзенісюк, Андрэй Бакуновіч, Анастасія Драгун,
Яўгенія Зяноўка, Юрый Гецэвіч*

ВЯДОМЫЯ МЯСЦІНЫ ГЛЫБОЦКАГА КРАЮ Ў АЎДЫЯГІДЗЕ КРОКАРР

Глыбокае — адміністрацыйны цэнтр Глыбоцкага р-на Віцебскай вобл. Невялікі горад на поўначы з насельніцтвам каля 20 тыс. чалавек зачароўвае сваімі азёрнымі краявідамі. Тэрыторыя раёна з'яўляецца эталонам ландшафту Беларускага Паазер'я, дзе знаходзіцца 106 азёр, у тым ліку самае глыбокае возера Беларусі — Доўгае, глыбіня якога складае 57 м, і трэцяе па глыбіні воз. Гінькава з унікальнымі прыроднымі пячорамі. Акрамя таго, Глыбоцкі край — сапраўдны рай для аматараў палявання. Каля 25 % тэрыторыі раёна занята лясамі. Паляўнічыя ўгоддзі складаюць 19,7 тыс. га. Дарэчы, у г. Глыбокае вельмі шмат розных цікавых помнікаў і скульптур. Край змяшчае ўсю неабходную інфраструктуру, у якую ўваходзяць гасцініцы, кафэ і рэстараны, гандлёвыя цэнтры, банкаматы і інш. Гэтыя факты вельмі ўдала дапаўняюць выдатную турыстычную атмасферу горада і яго архітэктурныя славутасці і робяць яго вельмі прывабным месцам для адпачынку падарожнікаў і турыстаў. Туды варта адправіцца на экскурсію, каб паглядзець на высокія храмы, проста прагуляцца між старажытных двухпавярховых дамоў і паназіраць за жыццём гарадка. Прывабнасць раёна для арганізацыі турызму забяспечваецца за кошт правядзення на рэгулярнай аснове такіх мерапрыемстваў, як фестывалі, кірмашы, святы, спартыўныя мерапрыемствы і выставы, якія носяць пазнавальны, забаўляльны і прывабны характар для турыстаў. Турызм вельмі актуальны для гэтага рэгіёна і мае важнае значэнне ў сацыяльна-эканамічным і гісторыка-культурным развіцці Глыбоцкага краю.

Для планавання турыстычнага маршруту кожны можа адабраць розныя кірункі: спланаваць падарожжа, выкарыстоўваючы пералік экскурсійных праграм, або выбраць месцы самастойна, якія хоча наведаць. Адносна новым напрамкам на рынку паслуг для падарожнікаў з'яўляюцца аўдыягіды для смартфонаў — зручны варыянт для самастойнага знаёмства з гарадскімі славутасцямі, якія дазваляюць сабраць у адным месцы карты, аўдыя, фота і тэкставую інфармацыю. Перавага аўдыягідаў над традыцыйнымі папяровымі даведнікамі заключаецца ў магчымасці адначасова праслухаць інфармацыю і разглядзець славутасці. У індывідуальныя гіды — гэта кошт паслуг, даступнасць прафесійных спецыялістаў і мультымоўнасць. Як правіла, паслугі індывідуальнага гіда каштуюць вялікіх грошай, не ўлічваючы той факт, што добрага спецыяліста не так проста знайсці. Акрамя таго, не кожны краязнаўца можа валодаць рознымі мовамі: напрыклад, англійскай ці кітайскай. У гэтым выпадку будзе лепш выкарыстаць аўдыягід па незнамых мясцінах. Падобныя тэхналогіі дазваляюць адмовіцца ад велізарных карт і цяжкіх даведнікаў. Падарожнік атрымлівае магчымасць не прывязвацца да экскурсійнай групы, даследуючы горад і яго славутасці самастойна ў сваім тэмпе. Сучасныя мабільныя гіды павінны спалучаць у сабе інтэрактыўнасць, даступнасць, інфарматыўнасць і прафесійны кантэнт з дакладных крыніц. Карыстальнік вызначае сваё месцазнаходжанне, шукае прыдатныя аб'екты на карце, прадастаўленыя медыякантэнтам дадатку (аўдыявізуальнае апісанне аб'ектаў; гатовыя турмаршруты) і пасля гэтага пачынае маршрут.

Нягледзячы на інфарматызацыю і камп'ютарызацыю турыстычных працэсаў і стварэнне ў апошнія гады мабільных гідаў як дадаткаў для падарожнікаў, неабходна адзначыць слабую насы-

вабны характар для турыстаў. Турызм вельмі актуальны для гэтага рэгіёна і мае важнае значэнне ў сацыяльна-эканамічным і гісторыка-культурным развіцці Глыбоцкага краю.

